

## Onderwerp

Deelname experiment nieuw stembiljet bij Gemeenteraadsverkiezingen 2026

|                           |                        |                           |              |
|---------------------------|------------------------|---------------------------|--------------|
| <b>Programma</b>          | Bestuur en Organisatie | <b>Collegebesluit</b>     | 24 juni 2025 |
| <b>Portefeuillehouder</b> | H.M.F. Bruls           | <b>Behandeldatum Raad</b> |              |
|                           |                        | <b>Status</b>             | Openbaar     |

---

## Samenvatting

Op 3 juni 2025 heeft onze gemeente een officiële uitnodiging gekregen van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) om als één van de gemeenten deel te nemen aan het experiment met een nieuw stembiljet bij de Gemeenteraadsverkiezingen 2026.

Het ministerie BZK heeft de raadsleden van de gemeente Nijmegen op 4 juni jl. uitleg gegeven over het experiment nieuw stembiljet.

---

## Voorstel

In te stemmen met deelname aan het experiment nieuw stembiljet bij de Gemeenteraadsverkiezingen 2026.

## Aanleiding

Op 3 juni 2025 heeft onze gemeente een officiële uitnodiging gekregen van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om als één van de gemeenten deel te nemen aan het experiment met een nieuw stembiljet bij de Gemeenteraadsverkiezingen 2026.

Indien deelgenomen wordt aan het experiment zal de kiezer stemmen met een kleiner stembiljet waarbij de kiezer eerst een vakje rood maakt bij een politieke partij en vervolgens een vakje rood maakt bij het nummer van de kandidaat van zijn of haar voorkeur. In het stemhokje ligt een kandidatenlijst zodat de kiezer goed kan zien op welke kandidaat de stem wordt uitgebracht. In de folder in de bijlage staat het proces visueel uitgewerkt.

Het experiment nieuw stembiljet is voor de eerste keer uitgevoerd bij de verkiezingen van het Europees Parlement in 2024, in vijf gemeenten. Het experiment wordt uitgebreid met minimaal 5 grotere gemeenten. De andere gemeenten die zijn benaderd zijn: Den Haag, Rotterdam, Enschede, Meijerstad en Groningen.

Het ministerie BZK heeft de Nijmeegse raadsleden op 4 juni jl. een voorlichting gegeven over het experiment nieuw stembiljet.

## Relevante besluitgeschiedenis

Het gaat hier om de situatie dat uw raad voor de eerste keer het verzoek wordt voorgelegd over deelname experiment nieuw stembiljet. Er is derhalve geen relevante besluitgeschiedenis voorhanden.

## Beoogde impact: geen wijziging kaders in verband met experimenteel karakter

We stellen de Nijmegenaar centraal in onze dienstverlening. Dit voorstel draagt bij aan het voor de burger mogelijk maken gebruik te maken van zijn of haar democratische rechten.

Het voorstel betreft deelname aan een experiment. Dit houdt in dat er geen wijziging van kaders plaats vindt.

### Argumenten

#### 1.1. *Waarom een raadsbesluit?*

De 'Tijdelijke Experimentwet nieuwe stembiljetten' bevat de bepaling dat de minister na instemming van de gemeenteraad, een gemeente kan aanwijzen waar wordt geëxperimenteerd. Dit betekent dus dat de gemeenteraad ongeacht om welke verkiezing het gaat, met uitzondering van de leden van de Eerste Kamer, toestemming moet geven voor deelname aan een experiment in de eigen gemeente.

#### 1.2. *Het huidige stembiljet is te groot*

Er is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten al lang gevraagd om een nieuw stembiljet, aangezien de huidige biljetten enorm groot zijn en zeer lastig te tellen. Het ontwikkelde biljet is:

- Eenvoudiger te hanteren door de kiezer;
- Eenvoudiger te tellen, waardoor er minder kans op telfouten zijn;
- Beter te combineren met hulpmiddelen voor blinde en slechtziende kiezers;
- Geschikt om in de toekomst elektronisch te tellen;

#### 1.3. *Nieuw stembiljet is makkelijker*

Uit de evaluatie van de vorige verkiezingen blijkt dat kiezers het stembiljet als makkelijker ervaren (4.7 om 4.4 bij het huidige biljet) en de groote heel veel beter beoordelen (4.7 om 2.8 bij het huidige biljet). 99% van de tellers vindt het nieuwe biljet makkelijker te tellen.

#### 1.4. *Meer voorkeurstemmen*

Uit de uitslag blijkt dat er meer voorkeurstemmen worden uitgebracht met het nieuwe biljet (48,2% ten opzichte van 44,4%).

#### 1.5. *Rechtsbescherming*

De wetgever heeft in de 'Tijdelijke experimentenwet nieuwe stembiljetten' in artikel 4 van deze wet de bescherming vastgelegd dat de experimenten altijd moeten voldoen aan de vereisten die verkiezingen met zich meebrengen:

- Het mag geen afbreuk doen aan het geheime karakter van de stemming;
- De transparantie, controleerbaarheid en betrouwbaarheid van de verkiezing mag niet worden verminderd.

Hiermee blijven de rechten van kiezers minimaal zo goed beschermd als bij verkiezingen met het huidige stembiljet.

### Kanttekeningen

#### 1.1. *Iets meer ongeldige stemmen*

Tijdens het eerste experiment zijn er meer ongeldige stemmen uitgebracht. 0,74% van de stemmen was ongeldig. Met het huidige stembiljet worden slecht 0,16% ongeldige stemmen uitgebracht.

Uit de analyse van de redenen van ongeldigheid blijkt dat met name het selecteren van een niet bestaand kandidaatsnummer en het selecteren van een kandidaatsnummer zonder het inkleuren van een stemvakje voor de partij, zorgde voor de meeste fouten. De kiezers vonden het nieuwe stembiljet makkelijk en handig. Het advies van de Kiesraad en de VNG om te regelen dat bij het aankruisen van een niet bestaand kandidaatsnummer de stem wordt toegewezen aan de lijsttrekker, wordt door de minister niet overgenomen.

### 1.2. Communicatie

Het ministerie BK past het nieuwe stembiljet aan om het aantal ongeldige stemmen terug te brengen en test dit uitgebreid onder verschillende groepen. Het gaat om de volgende aanpassingen:

- Communicatie en voorlichting over het gebruik van de kandidatenlijst in het stembiljet wordt aangescherpt en opnieuw getest;
- Communicatie en voorlichting voorafgaand aan de verkiezingen wordt op basis van de evaluatie verbeterd. Er komt met name meer uitleg over het stemmen op een 'te hoog' kandidaat nummer. Uit de evaluatie bleek dat er veel ongeldige stemmen op een 'te hoog' nummer plaatsvonden, waar geen kandidaat van de betreffende partij op te kiezen was.
- De stembureau instructie wordt gewijzigd. Hierdoor kunnen stembureauleden de kiezer beter informeren over de geldigheid van de stem.
- Er wordt een communicatiestrategie opgesteld met de deelnemende gemeenten en er komen communicatiemiddelen ter beschikking;
- Het ministerie stelt trainingsmateriaal ter beschikking om stembureauleden extra op te leiden.
- Er komt een draaiboek voor het organiseren van verkiezingen met het nieuwe stembiljet.

### 1.3. Fatale termijn

Het ministerie BZK heeft het verzoek gedaan of het eventuele besluit tot deelname aan het experiment uiterlijk 1 oktober 2025 kan worden doorgegeven.

### Gesprek met de stad

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties test het nieuwe stembiljet uitvoerig met diverse doelgroepen voordat een nieuwe versie beschikbaar wordt gesteld aan gemeenten die deelnemen aan het experiment. Formeel heeft de gemeente hier slechts een beperkte rol in. Wij betrekken diverse belangenorganisaties, zoals het ZelfRegieCentrum (ZRC), bij het opstellen van de communicatiecampagne en training van de stembureauleden.

### Financiën

Meerkosten als gevolg van deelname aan het experiment nieuw stembiljet worden vergoed door het ministerie BZK. De extra middelen zetten we onder andere in voor de inzet van een extra stembureau lid om uitleg te geven aan de kiezer. Personele meerkosten voor bijvoorbeeld het organiseren van informatieavonden worden niet vergoed.

### Vervolg

1. Indien uw raad instemt met de deelname aan het experiment, wijst de minister de gemeente Nijmegen formeel aan als deelnemende gemeente.  
Vervolgens begeleidt het ministerie BZK ons bij de uitvoering van het experiment.
2. Monitoring en evaluatie  
In het kader van de experimentenwet zullen alle stappen uitvoerig worden gemonitord en geëvalueerd. In de voorbereiding zal er wekelijks overleg plaatsvinden met de andere deelnemende gemeenten en het ministerie. Ook op de dag van stemming, bij de telling en bij de afronding zal een monitoringsplan beschikbaar zijn.  
Gezien het experimentele karakter van de wet zal na de verkiezingen een uitgebreide evaluatie plaatsvinden bij zowel partijen, kiezers,

stembureauleden als de ambtelijke organisatie. Het verslag van het eerste experiment is toegevoegd als bijlage bij dit voorstel.

**Bijlagen**

1. Uitnodiging minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 25 mei 2025, geregistreerd 3 juni 2025, E25.001514
2. Informatiefolder experiment nieuw stembiljet
3. Voorbeeld nieuw stembiljet
4. Verslag eerste experiment met het stembiljet model 2